

Vít Zavadil sedmdesátníkem

V letošním roce se dožil významného výročí MUDr. Vít Zavadil. Jubilant se narodil v rodině učitelky biologie a veterináře, což evidentně předurčilo jeho celoživotní intenzivní zájem o vše živé. I když je původním vzděláním lékař, táhlo ho to vždy především ven do volné přírody, a není proto divu, že se po 17 letech strávených v ordinaci rozhodl definitivně odložit bílý plášť a nadále profesionálně působit v ochraně přírody a životního prostředí.

Od počátků svých přírodovědných aktivit věnoval Vít Zavadil zvláštní pozornost zejména obojživelníkům a plazům, ale také ornitologii. Publikoval stovky faunistických pozorování výskytu domácí herpetofauny a batrachofauny včetně prioritních nálezu čolka hranatého (*Lissotriton helveticus*; Živa 1990, 5: 224–227), čolka dunajského (*Triturus dobrogicus*) a čolka dravého (*T. carnifex*) na území České republiky. Významně se též podílel na výzkumu a realizaci ochranných opatření u ohrožených druhů plazů, především užovky podplamaté (*Natrix tessellata*) a užovky stromové (*Zamenis longissimus*), i řady obojživelníků, jako jsou čolek karpatský (*L. montandoni*), čolek hranatý a č. dunajský, z žab pak skokan štíhlý (*Rana dalmatina*), oba druhy našich kuněk (*Bombina*) a především ropucha krátkonohá (*Epidaleia calamita*). Byl hlavním spoluautorem textových dokumentů Záchraného programu užovky stromové v ČR (2008). Rovněž se intenzivně zabýval problematikou myriaz žab (onemocnění způsobeného larvami much bzučivek a masařek) a provedl základní zmapování výskytu bzučivky *Lucilia bufonivora* v ČR (blíže i v Živě 1996, 2: 77). Řadu faunistických pozorování publikoval o další své oblíbené skupině živých tvorů, kterými jsou lupenonožní korýši (včetně Živy 2020, 4 a 6).

1 Vít Zavadil určuje kuňku políbením. Kuňka žltobřichá (*Bombina variegata*) má trnovitě zašpičatělé kožní bradavičky na rozdíl od kuňky obecné (*B. bombina*), u níž jsou hladké. V prstech nemá člověk tak jemný hmat, aby to poznal, proto je podle V. Zavadila lepší kuňku políbit. Vihorlat, Slovensko. Foto J. Kautman (Pozn. red.: Obecně ale nelze určování kuňky tímto způsobem doporučit, kontakt může vyvolat podráždění kůže a tyto druhy lze rozlišit i podle dalších znaků.) **2** Mít více zájmů je vždy výhodné. Poté, co jubilant vyloučil na Falklandech existenci kaktusů, vydal se zkoumat tamní čtyři druhy tučňáků. Na snímku v kolonii tučňáka patagonského (*Aptenodytes patagonicus*). Foto P. Rádl

Dlouhodobě se věnoval nahrávání hlasů ptáků, ale hlavně jako jeden z prvních se u nás pustil do nahrávání hlasových projevů žab. Výsledkem těchto aktivit v letech 1981 až 2019 bylo vydání řady CD a DVD s hlasy těchto živočichů. Nahrávání ptáků a žab ho v 80. letech sblížilo s malířkou

Olgou Karlíkovou, která se ve svém díle snažila graficky zachytit let a zpěv ptáků. Z této spolupráce pak vzešla série malířských jedinečných grafických listů i maleb věnovaných různým druhům ptáků a žab. Na Víta Zavadila se též obrátil básník Ivan Martin Jirous s prosbou, aby mu v připravovaném vydání autorského čtení výběru jeho poezie pomohl do míst, kde se mluví o ptactvu a dalších zvířatech, přidat jejich konkrétní hlasy. Ačkoli I. M. Jirous v průběhu přípravných prací na společném CD zemřel, podařilo se V. Zavadilovi toto dílo zdárně dokončit a vydat pod názvem Magorovi ptáci a další příběhy (2012). Později se podílel na vydání ještě dalších dvou CD rovněž s hlasy přírody a básněmi této známé osobnosti předlistopadového undergroundu, I. M. „Magora“ Jirouse (Guerilla records).

Další velkou vášní jubilanta jsou houby, o které se, kromě sbírání a publikování údajů o jejich výskytu, zajímá i v rovině praktické „kulinární mykologie“. Je znaným znalcem hub a řadu svých originálních receptů publikoval, mimo jiné v několika vydáních Almanachu literární kavárny Řetězová a Týnská či v populární Kuchařce lékařů českých.

V současné době se Vít Zavadil zabývá především výzkumem stavu biotopů v oblasti podkrušnohorských povrchových dolů, resp. návrhy optimalizace jejich reaktivací. Věnuje se zde zejména ptákům, kteří v tomto prostředí připomínajícím step žijí, např. lindušce úhorní (*Anthus campestris*), orlíkovi krátkoprstému (*Circaetus gallicus*) nebo dytíku úhornímu (*Burhinus oedicnemus*), ale také ropuše krátkonohé.

Svá pozorování a zkušenosti zveřejnil jako autor nebo spoluautor ve 250 publikacích (z toho 12 vyšlo v Živě) a 11 knihách s ochrannářskou nebo faunistickou tematikou, např. Biotopy našich obojživelníků a jejich management (Zavadil, Sádlo a Vojar, eds., 2011), Atlas rozšíření velkých lupenonožců České republiky (Merta, Zavadil a Sychra 2016) nebo Atlas rozšíření obojživelníků České republiky (Jeřábková a Zavadil 2020).

A „last but not least“ – velkou láskou V. Zavadila jsou také mrazuvzdorné a zimovzdorné kaktusy, za kterými se neváhá vydávat na dobrodružné výpravy do míst jejich přirozeného výskytu jak v Severní Americe, tak zvláště v Patagonii, kde se mu podařilo nalézt nové druhy z rodů *Pterocactus* a *Austrocactus*.

Kromě lásky k živé přírodě je velkým milovníkem a znalcem hudby, především operní (nikdy nevynechá jediný ročník Wagnerovských slavností v německém Bayreuthu a píše o tom recenze do renomovaných periodik), výtvarného umění a zejména krásné literatury, na jejímž poli je pod pseudonymem Arnold Nowicki též aktivní.

Milý Vítku, za všechny tvé přátele a spolupracovníky ti do dalších let života přeji hodně zdraví, štěstí, osobní pohody a elánu, aby se ti podařilo uskutečnit co nejvíce z plánů na toulky po patagonských pampách, uherských pustách, ale i po severočeských povrchových dolech a výsypkách, které tak moc (pro mnohé nepochopitelně) miluješ.

K blahopřání se připojuje i redakce Živy.